

Een digitale replica van je gemeente: waarom?

Gemeente Rotterdam bouwt een digitaal platform waarop ze een digital twin van de stad wil aanbieden, een digitale kopie. Wat betekent dat, waarom wil een stad dat en moet iedere gemeente dit gaan doen? Het Kennisnetwerk Data en Samenleving (VNG) interviewde hiervoor Roland van der Heijden, programmamanager Digitale Stad Rotterdam, waarin hij onder andere praat over de verhouding tussen overheid en marktpartijen in een ontwikkeling als deze.

Een planoloog met een interesse voor data, zo zou je Roland van der Heijden kunnen beschrijven. Dankzij die combinatie groeide bij hem al vrij snel het besef dat naast de sociale stad en de fysieke stad, er ook sprake van is van een digitale stad. Hij zegt: “Tegenwoordig hebben we drie werkelijkheden met drie dimensies, namelijk een sociale, fysieke en een digitale werkelijkheid.” Die dimensies raken elkaar en kunnen ook samengaan. Denk bij de sociaal-digitale dimensie aan menselijke interactie via socialmedia en internet, bij de fysiek-digitale aan apparaten zoals zelfrijdende auto’s en laad-zend-lantaarnpalen. Deze vermenging roept vragen op over de aard en het aanzien van de stad, haar opgave, en de rol van de overheid daarin. De zoektocht naar antwoorden op die vragen en meer, waren aanleiding voor het Rotterdamse programma Digitale Stad. Het Open Urban Platform is daarbij de spil in een nieuw te ontwikkelen digitale infrastructuur die de stakeholders van de stad verbindt.

Markt versus zelf

De gemeente Rotterdam wil het vormgeven van die nieuwe werkelijkheid niet klakkeloos overlaten aan de buitenlandse tech-giganten van deze wereld. “De houding van overheden om de bouw van digitale infrastructuren bij de markt te leggen is niet langer houdbaar,” zegt Van der Heijden. “De overheid moet daar veel pro-actiever in zijn. We moeten niet alles zelf doen, zeker niet, maar we moeten wel heel bewust nadenken over wat we overlaten aan de markt en wat niet.”

Voor het Open Urban Platform is de gemeente daarom zelf de aanjager en de risico-investeerder. Het Zwolse bedrijf [Future Insight won de aanbesteding](#) om het platform mogelijk te maken en Rotterdam is hun eerste investeerder.

Bouw, beheer en exploitatie zal bij commerciële partijen komen te liggen, maar die moeten zich te zijner tijd wel houden aan de uitspraken van een overkoepelende *governance board*. Van der Heijden: “De exploitant mag alles wat voor commerciële partijen interessant is op het platform. Men mag data verrijken, flowdata gebruiken, adverteren. Maar we willen wel dat dit wordt voorgelegd aan de Governance Board, zodat het platform op een verantwoorde manier geëxploiteerd wordt.” Deze nog op te richten *governance board* gaat, samenmet de marktmeester toezien of de dingen die men wil doen zich verhouden tot wat we ethisch juist vinden. En dat ligt in het grijze gebied tussen wat wel en niet mag en is vastgelegd in wet- en regelgeving. Van der Heijden: “Het gebied dat de big tech van deze wereld vaak zien als het wilde westen: er zijn geen regels dus alles mag. Daar denken wij net anders over.”

Open en gesloten data

Het Open Urban Platform wordt een middel om de stakeholders in de stad met elkaar te verbinden, doordat zij op dat platform data, toepassingen en diensten kunnen uitwisselen en gebruiken. Rotterdam wil daarmee allerlei kansen bieden voor bedrijven, kennisinstellingen, niet-overheden, overheden en burgers. “Voor iedereen, om daar vervolgens z’n voordeel mee te doen,” aldus Van der

Heijden. Daarom wordt ook hard gewerkt aan het formuleren van gemeenschappelijke standaarden voor data-uitwisseling, zodat data ook daadwerkelijk kunnen stromen op het platform. En daarmee veel meer diensten mogelijk worden. Het Open Urban Platform sluit daarin volledig aan bij de visie van common ground.

In de loop van de tijd groeit op dat platform een digitale beschrijving van de fysieke werkelijkheid, de *digital twin*. “Als bewoner vind je daar de digitale weerslag van alles wat jij in dat digitaal-fysieke verkeer kunt doen.” De digital twin zal uiteindelijk ook een binding hebben met de sociale werkelijkheid, legt Van der Heijden uit, waarbij deze doorontwikkelt in de richting van een Digital Urban Community. Niet alle data op het platform zullen open zijn, er zullen ook partijen zijn die data aanbieden waar voorwaarden aan vast zitten. Daarom zal de infrastructuur ook een marktplaats bevatten voor de data die worden aangeboden op het platform.

Om te regelen wie toegang heeft tot welke data en of die partij ook aan de voorwaarden voldoet, is een vorm van Identity & Access Management (IAM) nodig. Van der Heijden: “Dit is een taak voor Future Insight. Zij maken gebruik van een IAM-toepassing die wij als gemeente hebben ontwikkeld.” Ook het regelen van zaken rondom privacy en security van het platform liggen bij Future Insight.

Toepassingen

De gemeente Rotterdam werkt met anderen in het [programma Digitale Stad](#) ook aan toepassingen voor op het Open Urban Platform. Gekeken wordt naar de inzet van 3D-technieken, augmented reality en gamification. In co-creatie wordt bijvoorbeeld gewerkt aan een app die inspraak met de gemeente makkelijker maakt voor burgers, en met de politie aan een ‘crowd safety manager’. De Vergunning check service moet de tijd gaan verkorten in de aanvraag van vergunningen voor projectontwikkelaars. Deze toepassing is nog in de fase prototype, maar won in 2022 de publieksprijs bij de Digidare Awards.

Om al die toepassingen slim te laten werken is een horizontale infrastructuur nodig, zegt Van der Heijden. “Acht van de tien toepassingen komen nooit tot leven omdat ze de pilotfase niet ontstijgen. Vaak wordt een prototype ontwikkeld in de eigen omgeving, dan wordt het eigen maatwerk en eigen datamanagement en zit het ding opgesloten in een verticale silo.”

Vertrouwen

Bij het Open Urban Platform moet dan anders worden, en vertrouwen is daarin essentieel. Van der Heijden zegt dat de stakeholders in het systeem vertrouwen moeten hebben in elkaar en in de aangeboden techniek en infrastructuur. “De overheid wekt meer vertrouwen bij onderwerpen als ethiek en verantwoordelijkheid en privacy, commerciële partijen krijgen meer vertrouwen wanneer zij degenen zijn die de technieken aanbieden. Daarom gaan wij ons niet bemoeien met exploitatie,” legt de programmamanager uit. “Als het gaat over leveringszekerheid dan hebben bedrijven meer vertrouwen om dat onderling met elkaar te regelen. Future Insight zal daar afspraken over moeten maken.”

Uiteindelijk gaat een platform als dit om meer dan transacties of informatie, zegt Van der Heijden. De toekomstdroom is een belevingsplatform, een digitale plek waar mensen langere tijd kunnen en willen verblijven omdat het een verlengstuk is van de stad.

KADER: Tips voor gemeenten

Hoe kunnen andere gemeenten dit overnemen of van leren?

- Maak van een abstract verhaal een concrete aanbesteding. Op Negomatrix en Tendernet staan de aanbestedingsdocumenten voor het Open Urban Platform.
- Denk datagedreven en niet langer softwaregedreven. En biedt data direct vanuit de bron aan in een open datastandaard.
- Kijk goed naar het eigenaarschap van de brondata en maak contractuele afspraken als dat kan.
- Zoek contact met Future Insight over het businessmodel achter een platform in eigen gemeente.
- Zoek contact met de city-deal "[Een Slimme Stad, zo doe je dat](#)" voor aansluiting bij een kennisnetwerk.
- Verplaats je in de jongere generaties en bedenk hoe jouw gemeente er over 20 of 30 jaar uitziet. Wat is dan de rol van een Open Urban Platform?

Het Kennisnetwerk Data en Samenleving is er voor gemeentelijke ambtenaren. Een community voor professionals, zodat dat zij kennis blijven delen en op die manier van elkaar leren. Dergelijke initiatieven zoals hierboven genoemd, worden via onze Pleio pagina gedeeld. Wil je op de hoogte blijven van belangrijke updates en aanbod? Word dan [hier](#) lid van onze community!